

tat per Diez, *Wb.*, p. 548). — ⁵ ALF 1790; *TdF.* — ⁶ 2 exs.: *Desclot* (cita de Diez, *Wb.*, s. v. *choisir*) i *Eiximenis* (*DAG.*) — ⁷ Et. Lorck, *Alitbergamaskische Sprachdenkmäler*, n.º 67. — ⁸ Biondelli, *Saggi sui dial. galloitalici*, 284₂ (cita de Bruckner, *ZRPh.* xxiv, 65). — ⁹ TASánchez, *Vocab. de Voces anticuadas*; *Libro de Alexandre* (ed. Morel-Fatio), 1011a, 1573a. — ¹⁰ Teóf. Braga, o. c. — ¹¹ MzPi., *Cid*, s. v.; TASánchez. — ¹² MzPi., l. c.; Teot. Braga, l. c.

Cosinatge, V. *cosí* *Cosinus*, V. *sinus* (SI, SINA)

COSIR, del ll. CONSÜERE 'cosir una cosa amb una altra', derivat de SUERE 'cosir'. □ 1.ª doc.: S. XIII, ¹⁵ *VidesR*, Lluell.

«Pilat, quan venc davant l'emperador, él se vestí la gonela, que no era *cosida*, de Jhesuchrist», fº 88r1, traduint *inconsultile* 'sense costures' (així ms. B, mentre que el P porta una curiosa forma *cosita*, anàlogica de *collita*, l'antic participi femení del verb *collir*). «Molt prest feren tallar e *cusir* les camises», «posaren-li allí aquell collar, e tornaren a *cusir* lo cuyro, e dexaren-lo anar», «porta'm una agulla de *cosir* ab un poc de fil blanc», *JoMartorell* (*Ag.* i, 167, 268, 359). És la forma general a tot el domini, fins a les Illes (eiv., PzCabrero) i l'Alta Ribagorça («tiengo que *cusí* io sola tot isto *llinsol*», *Benasc*, Ferraz, 45); llevat del ross., on domina *kúza* de Perpinyà fins a Cerdanya (i *kúzara* en els pobles empordanesos límitrofs). ³⁰ Però amb *u* fins a grant part de Mallorca i a tot el Nord i Est del cat. occid. (p. ex. a les Borges B., *BDLC* vi, 52); per als límits d'aquesta pronúncia, vegeu Moll, *AORBB* iv.

DERIV.: *Cosida*, *Cosidor* [1593]; *cosidoratge*; *cosidura* [c. 1500]. *Cosiguera*. *Cosiment* 'acte de cosir'. *Cosit*.

Costura, del ll. vg. *CONSUTŪRA, que ha deixat descendència a totes les llengües rom. d'Esp., Fr. i Itàlia [1302, *AlcM*]; «--- con crexia ceyl infan, / la gonella crexi' en aprés, / e no-y tocava hom de res: / àngels la feren, meyns de tayl, / --- / *custura* no y avia gens», c. 1300, *Lleg. Rim. Sev.*, v. 1134; «*costura*: commissura, sutura», OPou (*TbPu.*, 312); accs. secundàries 'la línia que va des del sés a les vergonyes, perineu': «anus; lo espay en mig o la *costura*: perinaeon; los botons: testes», OPou (*TbPu.*, 250). 'L'escola de nenes' general avui a quasi tot el domini, fins a la ratlla d'Aragó (Alcarràs, 1964), valencià (Cervera del Maestre, 1961) i Eivissa (PzCabrero); *costurar*, ⁵⁰ *costurat*; *costurer* [1405], *costurera* [1344, *Ordinacions*, *DBal.*], del català va passar al sic. *custurera* 'sastressa' (Capuana, comèdia de 1895, publ. per Mangò, *Teatro Sic.*, 1961, p. 235); *costureria*; *costuró*.

Descosir [doc. de 1318, Finke, *Acta Ar.* III, 363]; ⁵⁵ «*descosides* per lo cors e mal endreçades», prosificació d'Eiximenis, *EntreDL* i, v, 19]. *Recosir*; *recosit*.

CULTISMES: *Sutura*, pres del ll. *sūtūra* 'costura', derivat de *suere*: com a terme anatòmic, 1575, «los parietals --- alguns tenen una *sutura* que parex partir lo

cap, des del nas fins a la darrera part del cap», OPou (*TbPu.*, 257). *Inconsútil* derivat negatiu del ll. *consutilis* 'que es pot cosir'.

⁵ *Cosmètic*, *còsmic*, *cosmografia*, etc., *cosmopolita*, *cosmopolitisme*, V. *cosmos*

COSMOS, pres del ll. *cosmos* id., i aquest, del gr. *κόσμος* 'ordre, estructura', 'món, l'univers', 'adornament, arranjament'. □ 1.ª doc.: Lab. 1888.

DERIV.: *Còsmic* [1868, *SLitCosta*]. *Cosmètic* [id.].

CPT.: *Cosmocràcia*. *Cosmogonia* [Lab. 1839]; *cosmogònic*, formats amb *γλυφωμαί* 'jo esdevinc'. *Cosmografia* [DTo. 1640], *cosmogràfic* [1695, Lacav.]; «llengua --- en què s'escrigueren primitius mapes *cosmogràfichs*», 1859, MilàF, discurs dels Jocs Florals de 1859, O. Cat., ed. Gili, p. 5], *cosmògraf* [-fo, 1640, DTo.], formats amb *γράφω* 'jo descriu'. *Cosmologia* [Lab. 1839], *cosmòleg* [-òlego, id.], ²⁰ *cosmològic*, amb *λόγος* 'tractat'. *Cosmopolita* [1868, *SLitCosta*], del fr. *cosmopolite* [1560] (d'on es prengué també en cast. i en it.: [mj. S. XVIII: Aless. Schiaffini, *Momenti di Stor. L. It.* II, 111]), format amb *πολιτης* 'ciudadà'; *cosmopolitisme*. *Cosmorama* [1868, *SLitCosta*], amb *ἄραμα* 'vista, espectacle'.

Cosó, *cosoneria*, V. *coquí* *Cospell*, V. *copella* (COPA)

COSPINS o GOSPINS, capítols o boletes de la COSPINERA, mateta dels camps que fa les boletes o grans també anomenats «gossos», que s'enganxen als vestits; origen incert, segurament relacionat amb el radical onomatopèic que ha donat el nom del ca, o sigui cat. gos, mall. *cus*, *cussa*, arag. *cos*, cast. *gozque*, *cuizzo*; però és insegur l'origen de la terminació, probablement deguda a una confusió amb el nom de planta *albespi* 'espècie d'arç' (llatí ALBI-SPINUS), que apareix en algun lloc convertit en *el-bospí*, d'on el nom de poble *El Guspi* (Segarra). □ 1.ª doc.: 1797, Cavanilles.

Que dona *cospi* com a nom valencià de diverses espècies del gènere *Caucalis*, planta umbel·lífera (*Obs.* II, 327).¹ En efecte he sentit a Beneixama *cospins* planta que creix a la *Lloma del Cospinar*, un poc apartada dins el terme d'aquell poble (1963); i en el Nord del País, el Vocab. del Maestrat de GaGirona, en lloc de *cospins*, porta (p. 174) *gospins* = cast. *cadillo*, i també *escopins* (Sant Mateu = *gospins*) «floretes de certa planta silvestre» (p. 293), equivalent del més conegut *llepassa*, i també *lleparassa*.

Fora d'allà encara tinc més notes dels Pirineus centrals, a les valls de Ribagorça i Pallars. A Bof m'han descrit els *kospins* (i llevat de la meua roba) diverses vegades com «una espècie de gossos que els fa la *lleparada*» <més coneguda com a *repalassa* en cat. central> (1968), «un petit conglomerat de gossos, que s'enganxen als vestits» (1970); a Bonansa *kuspi*, a Roda d'Isàvena *kospin* 'gossos que es claven a la roba' (1957); de la Vall d'Àneu tinc nota d'un